نگاهی به قانونی که برای حمایت از زنان در برابر خشونت تصویب شد

چتر حمایتی قانون ارتقای امنیت بر سر زنان

مریم زاهدی
خبرنگار چاردیواری

ماجرای ممنوع الخروج شدن نیلوفر اردلان، ملی پوش تیم ملی فوتسال کشورمان از سوی همسرش به‌دلیل اختلافات خانوادگی تلنگری بود برای این‌که انگار قوانین کشور به‌خصوص در حوزه زنان و خانواده نیازمند بازنگری است. ماجرایی که البته درباره چند نفر دیگر از زنان ملی پوش کشورمان هم اتفاق افتاد. این اما همه ماجرا نبود و چالش‌های دیگری هم از دیرباز دامنگیر این حوزه بوده است. چندان‌که رهبر معظم انقلاب از سال‌ها پیش در مقام مطالبه برای قانونی حمایتی از زنان در کانون خانواده و جامعه برآمدند و درنهایت بعد از سپری شدن سال‌ها از این مطالبه رهبری، لایحه‌ای برای ارتقای امنیت زنان و حمایت از آنان در برابر خشونت لباس قانون پوشید و سرانجام همین چند روز پیش با رای مثبت ۱۹۰ نفر از اعضای خانه ملت، زنان کشورمان برای نخستین بار تحت پوشش قانونی اختصاصی برای خودشان شدند.

اگر نگاهی به قانون پیشگیری از آسیب دیدگی زنان و ارتقای امنیت آنان در برابر سوءرفتار بیندازید درمی‌یابید این قانون در سه سطح؛ تدابیر پیشگیرانه، تدابیر حمایتی و تدابیر حقوقی و قضایی تدوین شده است. این مسأله موجب می‌شود تا از خشونت علیه زنان پیشگیری شود، هم زنانی که تحت خشونت قرار گرفته‌اند تحت حمایت نهادها و سازمان‌های حمایتی قرار بگیرند و هم افراد خاطی در این زمینه مجازات شوند. اما ببینیم این سه سطح محتوایی شامل چه مواردی می‌شود.

نکته

تدابیر حمایتی

هر اقدامی از سوی حاکمیت در خصوص حمایت از زنان آسیب‌دیده در این سطح حمایتی جای می‌گیرد.

اسکان و سرپرستی زنان و دختران بی‌سرپرست و بد سرپرست

مداخله فوری مددکاری قضایی

حمایت‌های قضایی، کیفری و حمایت اقتصادی

ارتقای آگهی و رفتار نیروی انسانی

درمان و روان درمانگری و توانمند سازی

مددکاری

مکث

تدابیر پیشگیرانه

هر اقدام بازدارنده از بروز سوءرفتار نسبت به زنان را شامل می‌شود.

توسعه، تقویت و ساماندهی نهادها و پژوهش‌ها

شناسایی موقعیت‌های آسیب زا

مناسب‌سازی فضای کالبدی شهری

ارتقای آگاهی

مهارت افزایی

اطلاع رسانی

آموزش

ذره‌بین

تدابیر حقوقی

در این بخش نیز بحث‌های قضایی و قانونی برای حمایت از زنان آسیب‌دیده مورد توجه قرار گرفته است از جمله:

محرمانه تلقی کردن اطلاعات زنان آسیب‌دیده

استفاده از وکلا و کارشناسان رسمی به صورت معاضدتی

ایجاد فوریت در رسیدگی به پرونده

جرم انگاری‌های جدید

استفاده از اقدامات احتیاطی

اسفاده از مجازات‌های تکمیلی

دیدگاه

نگاه لایحه «امنیت زنان» اسلامی و قرآنی است

استدلال معاونت زنان و خانواده برای فمنیستی نبودن لایحه ارتقای امنیت زنان

با تصویب کلیات لایحه پیشگیری از آسیب‌دیدگی و ارتقای امنیت زنان در برابر سوءرفتار در مجلس شورای اسلامی، زمزمه‌های برخی منتقدان درخصوص فمنیستی بودن و برداشت‌های این لایحه از اسنادی همچون سند ۲۰۳۰ بلند شد. موضوعی که انسیه خزعلی، معاون امور زنان و خانواده ریاست جمهوری در پاسخ به آن این‌گونه توضیح می‌دهد: گاهی اوقات برخی مطرح می‌کنند این‌که دائما «زن» ذکر می‌شود و برای زن می‌خواهند قوانین وضع شود، نوعی فمینیست و نگاه ویژه به زن است؛ در حالی‌که این‌گونه نیست و این نگاه دقیقا اسلامی و قرآنی است. ما می‌خواهیم عدالت برای همه فراگیر باشد و زن و مرد را شامل شود و همه بتوانند در شرایطی قرار گیرند که مورد آزار و ستم قرار نگیرند و اجحاف در حق‌شان نشود اما در جاهایی قوانین خاص می‌گذاریم برای کسانی که شرایط ویژه‌ای دارند و بیشتر ممکن است در معرض آسیب قرار گیرند و کمتر بتوانند از خود دفاع کنند. دقیقا تعبیری که رهبر انقلاب دارند؛ می‌فرمایند مرد به‌دلیل شرایط جسمی که دارد ممکن است بتواند در برخی از موارد زور بگوید، ظلم کند و زن مظلوم شود. باید جلوی این مطالب را بگیریم. قرآن کریم نیز به‌طور خاص در مورد زنان می‌گوید به آنها ضرر نزنید و به آنها ظلم نکنید. حتی فلسفه حجاب این است که زنان مورد آزار قرار نگیرند و به‌طور خاص به‌دلیل شرایط جسمی و موقعیتی که زن دارد روی زن تاکید می‌کند. به گفته خزعلی این‌که در عنوان لایحه «امنیت زنان» فقط از «زن» یاد شده به‌دلیل آن است که برخی موارد دیگر در لوایح یا قوانین دیگر دیده شده است. به‌طور نمونه لایحه حمایت از خانواده وجود دارد و دلیلی ندارد که ما هر دفعه که اسم زن را می‌آوریم خانواده را هم بیاوریم. ضمن این‌که تاکید داریم زن باید در خانواده حرمتش حفظ شود و اساس خانواده با این قوانین نباید به هیچ وجه متزلزل شود. تبصره ۱ ماده ۱ این لایحه ذکر می‌کند تمامی اقدامات پیشگیرانه و حمایتی موضوع این قانون باید مطابق اصل ۱۰ قانون اساسی با محوریت خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی، بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی و مطابق اصل ۲۱ قانون اساسی با رعایت موازین اسلامی و در راستای ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او و حمایت از نقش مادری او صورت گیرد.

پنجره

تشدید مجازات‌ها

بر این اساس علاوه بر حمایت‌های حقوقی و قضایی از زنانی که مورد ظلم قرار می‌گیرند، با برخورد با عوامل این ظلم و تشدید مجازات‌ها، زمینه‌های ارتکاب به این جرایم هم کاهش می‌یابد.

چتر حمایتی بر سر اقشار مختلف زنان

بر اساس لایحه‌ای که بالاخره با رأی نمایندگان مجلس لباس قانون پوشیده است، زنان از امنیت و آزادی عمل بیشتری برخوردار می‌شوند.

این لایحه تقریبا تمام زنان را در سطوح مختلف دیده است. چه آن بانوان ورزشکاری که ممکن است همسرشان به‌واسطه یک اختلاف خانوادگی یا لج و لجبازی، مانع حضورشان در رقابت‌های بین‌المللی شود و چه آن زنان خانه‌داری که گیر همسر و سرپرست بد می‌افتند و ممکن است آنها را به وادی اعتیاد بکشاند.

به عنوان نمونه در ماده ۳۶ این قانون تشویق، ترغیب یا اجبار زنان به استعمال مواد مخدر، روانگردان و مشروبات الکی جرم انگاری شده است. همچنین اجبار زنان به ارتکاب جرایم خاص یا تکدیگری در ماده‌های ۳۱ و ۳۶ جرم انگاری شده است.

این لایحه حتی به فضای مجازی و پیامکی هم ورود کرده و اگر زنی با پیامک یا تصاویری، نماد یا محتوای مستهجن یا مبتذل از سوی همکار یا شخص دیگری مواجه شود، می‌تواند از او شکایت کند، چون این کار جرم‌انگاری شده است. مقابله با قاچاق زنان، تشدید مجازات جرایم سازمان یافته یا گروهی علیه زنان، مداخله فوری قضایی برای پیشگیری از سوءرفتار علیه زنان از دیگر بخش‌های این قانون است. در این قانون برای حمایت از زنان ورزشکار یا بانوانی که در حوزه‌های علمی و هر حوزه دیگری قصد خروج از کشور را دارند و با ممانعت همسرشان مواجه می‌شوند هم تدابیری در نظر گرفته شده و طبق ماده ۵۰ امکان استفاده از اذن قاضی برای خروج زنان از کشور در موارد ضروری وجود دارد. این قانون حتی در قامت حامی زنان سینماگر هم در آمده است. در ماده ۹ این قانون بر جلوگیری از عادی سازی استفاده ابزاری از زنان در آثار سینمایی تاکید شده است. ایجاد توسعه بوستان‌ها، مراکز تفریحی و ورزشی مخصوص بانوان در محیط‌های شهری و شناسایی محیط‌های بی‌دفاع درنقاط کور و نا امن به‌منظور کاهش جرایم و ایجاد احساس امنیت در زنان هم از موارد دیگری است که در مواد ۱۴ و ۱۵ این قانون مورد تاکید قرار گرفته است.

تحکیم بنیان خانواده

قانون ارتقای امنیت زنان را می‌توان قانونی خانواده محور به حساب آورد. بر اساس این قانون زنان و مردان سرپرست خانواری که به دلایلی زندانی شده‌اند در اولویت دریافت کمک‌های مردمی برای آزادی قرار دارند. همچنین توانمند سازی اقتصادی خانواده‌های زن سرپرست خانوار یا بد سرپرست با اعطای تسهیلات قرض الحسنه و ایجاد اشتغال موضوع ماده ۱۲ این قانون است. جرم انگاری تطمیع یا اکراه زن به سقط جنین هم از موارد دیگری است که در این قانون مورد توجه قرار گرفته است. بر اساس ماده ۳۳ این قانون، مردی که مانع ورود همسرش به خانه شود یا او را از خانه اخراج کند، مجازات می‌شود. همچنین فراری دادن زن از محل سکونت خود یا اکراه یا تهدید یا فریب مشمول مجازات است. در این قانون اجبار زن به ازدواج توسط هر کسی حتی ولی و قیم او به هر بهانه‌ای نظیر خون بس جرم انگاری شده است. علاوه بر این مردی که علم از دواج اجباری زن با خودش را دارد مجازات می‌شود.